

Το ιστορικό πλαίσιο της παλαμικής διδασκαλίας: ο βίος του Αγίου Γρηγορίου Παλαμά (Alexander Milenkovits, Πτυχιούχος της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης)

/ [Πεμπτουσία](#)

1. Βίος του Αγίου Γρηγορίου Παλαμά

Ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς γεννήθηκε το 1296 στην Κωνσταντινούπολη από αριστοκράτες γονείς. Οι γονείς του κατάγονταν από τη Μικρά Ασία, την οποία εγκατέλειψαν λόγω της τουρκικής προέλασης και κατέφυγαν στην βυζαντινή πρωτεύουσα. Ο πατέρας του, Κωνσταντίνος Παλαμάς ήταν συγκλητικός και μέλος της αυτοκρατορικής αυλής, πέθανε αφού δέχθηκε τη μοναχική κουρά όταν ο Γρηγόριος ήταν επτά ετών και έτσι περιήλθε υπό την προστασία του αυτοκράτορα. Οι κοσμικές σπουδές του Αγίου περιλάμβαναν κυρίως τα κλασικά trivium και quadrivium. Φοίτησε στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης. Γραμματική, ρητορική, φυσική, λογική και είχε δάσκαλο τον Θεόδωρο Μετοχίτη,

μελετώντας ιδιαίτερα τη φιλοσοφία: σε ηλικία δεκαεπτά ετών του ανατέθηκε να συντάξει και να εκφωνήσει πραγματεία περί του Αριστοτέλη ενώπιον του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β'.

Αν και ο αυτοκράτορας τον προόριζε για υψηλά κρατικά αξιώματα εκείνος άρχισε να ασχολείται με την άσκηση και την ασκητική φιλολογία. Η μοναστική του κλήση καλλιεργήθηκε από τις συναναστροφές του με διάσημους μοναχούς στην βυζαντινή πρωτεύουσα. Ο Θεόληπτος Φιλαδελφείας τον μύησε στην νοερά προσευχή, ενώ ο Γρηγόριος σε ηλικία είκοσι ετών εγκατέλειψε τα εγκόσμια πείθοντας να κάνουν το ίδιο και μέλη της οικογένειάς του: η μητέρα του Καλή, οι δύο αδελφές Επίχαρις και Θεοδότη και τα άλλα δύο αδέρφια του Μακάριος και Θεοδόσιος. Αρχικά αποσύρθηκε στο όρος Παπίκιο και μετά σε διάφορες τοποθεσίες στο Άθω.

Αρχικά βρέθηκε στο Βατοπέδι υπό την καθοδήγηση του ησυχαστή Νικοδήμου στο κοινόβιο της Μεγίστης Λαύρας, όπου έγινε ψάλτης από τον εκεί ηγούμενο, και μετά από τρία χρόνια έγινε ερημίτης στην Γλωσσία, υπό την καθοδήγηση του μοναχού Γρηγορίου. Σύμφωνα με φιλοπαλαμικές πηγές λόγω επιδρομών Τούρκων πειρατών στην περιοχή του Άθω ενώ θέλησε να ταξιδέψει στα Ιεροσόλυμα και στο Σινά, τελικά στάθμευσε στην Θεσσαλονίκη. Οι κατοπινοί πολέμοί του θεώρησαν ως αίτιο φυγής του τον φόβο να μη θεωρηθεί μεσσαλιανιστής, επειδή οι τελευταίοι

παρέβλεπαν τα ιερά μυστήρια προκημένου να αφοσιωθούν αποκλειστικά στην προσευχή. Κατά τους πολέμιούς του στη διάρκεια της παραμονής του στα μοναστήρια του Παπικίου ήλθε σε επαφή με Βογομίλους, οι οποίοι ασκούσαν στο Πάτερ ημών το οποίο έλεγαν επτά φορές την ημέρα πέντε φορές την νύχτα. Ήλθε σε επαφή μαζί τους μόνο για να τους προσηλυτίσει κατά τον Φιλόθεο Κόκκινο εγκωμιαστή του Παλαμά, ενώ επίσης ήδη από τα πρώτα βήματά του στον μοναχισμό συγκρούστηκε με αυτούς. Το 1326 χειροτονήθηκε ιερέας στην Θεσσαλονίκη από τον Ιωάννη Καλέκα.

Στη Θεσσαλονίκη έγινε μέλος σε ένα είδος πνευματικού κύκλου, εμπνευστής του οποίου ήταν ο Ισίδωρος, μαθητής του Γρηγόριου Σιναΐτη και που αποσκοπούσε στην διάχυση εκτός μοναστηριών της άσκησης της προσευχής. Αργότερα αναχώρησε μαζί με δέκα ακόμα ιερείς για την Βέροια, όπου παρέμεινε για πέντε χρόνια, εφαρμόζοντας αυστηρή απομόνωση.

Ο θάνατος της μητέρας του τον απομάκρυνε προσωρινά στην Κωνσταντινούπολη και οριστικά το 1331 εγκαταστάθηκε στο Άγιο Όρος. Εκεί περί το 1335 έζησε στο ησυχαστήριο του Αγίου Σάββα και ακολούθως έγινε ηγούμενος στη μονή Εσφιγμένου. Ο μεταρρυθμιστικός του ζήλος τον έφερε σε σύγκρουση με τους μοναχούς και απομακρύνθηκε στο ησυχαστήριό του στον Άγιο Σάββα. Από τον Μάρτιο του 1354 έως την άνοιξη του 1355 ο Γρηγόριος Παλαμάς πέρασε ένα

χρόνο στη Μικρά Ασία ως αιχμάλωτος των Τούρκων, που κατέλαβαν το πλοίο του καθώς ταξίδευε από τη Θεσσαλονίκη στην πρωτεύουσα. Ως αιχμάλωτος μεταφερόταν από τόπο σε τόπο. Από την Λάμψακο τον μετέφεραν στις Πηγές, μετά στην Προύσα και ακολούθως στη Νίκαια της Βιθυνίας. Κατά τη διάρκεια της αιχμαλωσίας του είχε τρεις θεολογικούς διαλόγους με τους μουσουλμάνους για θέματα πίστεως, δηλαδή για τη διαφορά μεταξύ του Μουσουλμανισμού και του Χριστιανισμού. Εξαγοράστηκε από Σέρβους εμπόρους, ίσως απεσταλμένους του κράλη Στέφανου Ντουσάν, ο οποίος πάντοτε επεδίωκε τον προσεταιρισμό του και επέστρεψε στην επισκοπή του. Μετά την απελευθέρωσή του και μέχρι το θάνατό του από ασθένεια στις 14 Νοεμβρίου του 1359, σε ηλικία 63 ετών, παρέμεινε στη Θεσσαλονίκη όπου και αφοσιώθηκε στην άσκηση των ποιμαντικών του καθηκόντων. Νεώτεροι ερευνητές δέχονται ως έτος θανάτου του το 1357. Μετά το θάνατό του έφτασαν στην Κωνσταντινούπολη πληροφορίες σχετικά με θαύματά του. Ο Γρηγόριος Παλαμάς άρχισε να τιμάται ως Άγιος σχεδόν αμέσως μετά το θάνατό του στην Λαύρα και στην Καστοριά. Ο Πατριάρχης ζήτησε ακριβή έκθεση από την Θεσσαλονίκη η οποία του εστάλη. Βάσει της εκθέσεως αυτής ο διάδοχος του Καλλίστου Φιλόθεος συνέταξε εγκώμιο και ακολουθία. Με συνοδική απόφαση του Οικουμενικού Πατριαρχείου (1368) ανακηρύχθηκε και επίσημα Άγιος της Ορθόδοξου Ανατολικής Εκκλησίας. Η Ορθόδοξη Εκκλησία τιμά τη μνήμη του στις 14 Νοεμβρίου και κατά τη Β΄ Κυριακή των Νηστειών, αμέσως μετά από την Κυριακή της Ορθοδοξίας και ως συνέχεια εκείνης, επειδή η νίκη επί των Θεωριών του Βαρλαάμ θεωρείται εφάμιλλη της νίκης κατά των εικονομάχων. Το 2009, ύστερα από πρόταση της Μητρόπολης Βέροιας, Ναούσης και Καμπανίας, το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποφάσισε την αγιοκατάταξη και των μελών της οικογένειάς του. Ημέρα μνήμης τους ορίστηκε η 18η Δεκεμβρίου.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)